

**REINTRODUCTION OF PILEATED GIBBONS
(*Hylobates pileatus*): A STUDY IN SOUTHEAST
THAILAND**

NANTAWAN YATBANTOONG

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR
THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE
(ENVIRONMENTAL BIOLOGY)
FACULTY OF GRADUATE STUDIES
MAHIDOL UNIVERSITY**

2007

COPYRIGHT OF MAHIDOL UNIVERSITY

การปล่อยชะนีมังกู (*Hylobates pileatus*) คืนสู่ธรรมชาติ การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ของประเทศไทย (REINTRODUCTION OF PILEATED GIBBONS (*Hylobates pileatus*): A STUDY IN SOUTHEAST THAILAND)

นันทวัน ญาติบรรทุง 4636515 SCEB/M

วท.ม. (ชีววิทยาสภาวะแวดล้อม)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : สมโภชน์ ศรีโกสามาตร, Ph.D., วรเชณ บรอกเคลแมน, Ph.D., จอห์น มิลน์, Ph.D.

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการปล่อยชะนีมังกูที่ใกล้สูญพันธุ์กลับคืนสู่ป่าธรรมชาติ ซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งในการจัดการกับชะนีที่ถูกนำมาเป็นสัตว์เลี้ยงหรือถูกเลี้ยงอยู่ในกรงตามสถานีวิจัยสัตว์ป่าต่างๆ โดยเป็นความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการอนุรักษ์ ขึ้นตอนต่างๆ ได้รับการพิจารณาโดยใช้ความรู้และหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่ดีที่สุดเท่าที่มีอยู่ร่วมกับการปฏิบัติจริงเท่าที่เป็นไปได้ โดยทำการศึกษาตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2547- กรกฎาคม 2549

ชะนีมังกูที่ถูกเลี้ยงในสถานีวิจัยสัตว์ป่ากระบุงชุมจำนวน 6 ตัว ถูกปล่อยสู่ป่าธรรมชาติ ณ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาเขียว- เขาชมภู จังหวัดชลบุรี การปล่อยชะนีด้วยกัน 5 ครั้ง คือ 1) ปล่อยชะนีคู่แรก บริเวณที่ 1 2) จับชะนีคู่แรกกลับและปล่อยอีกครั้ง บริเวณที่ 2 3) ปล่อยชะนีคู่ที่สอง บริเวณที่ 2 ซึ่งมีชะนี 2 ตัวอยู่ในพื้นที่ (คู่ที่ 1) 4) ย้ายชะนีเพศผู้ตัวที่ 2 ไปบริเวณใกล้เคียง 5) ปล่อยชะนีคู่ที่สาม บริเวณที่ 2 โดยมีชะนีอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง 4 ตัว ใช้ระยะเวลาในการติดตามแต่ละตัวตั้งแต่ 9 ถึง 678 ชั่วโมง ชะนีใช้เวลาส่วนใหญ่ในการพัก รองลงมาคือการเดินทางและการหากิน รูปแบบของกิจกรรมที่แสดงออกสามารถจัดได้ 3 รูปแบบคือ 1) รูปแบบที่เพิ่มขึ้น 2) รูปแบบที่ลดลงและ 3) รูปแบบคงที่ ซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละคู่ ชะนีกินพืชอาหารอย่างน้อย 58 ชนิดส่วนใหญ่เป็นพืชกลุ่มไทร พฤติกรรมการผสมพันธุ์พบในชะนีคู่แรก 17 ครั้ง การประเมินความสำเร็จในการปล่อยชะนีครั้งนี้กระทำไต่ยาก แต่บทเรียนที่ได้จากการปล่อยชะนีครั้งนี้จะช่วยในการวางแผนที่จะปล่อยชะนีต่อไปในอนาคต ประเด็นหลักที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ คือ การลดอาหารที่รวดเร็วและหยุดให้อาหารเร็วเกินไป อาจเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ชะนีหายตัวไปจากพื้นที่ในเวลาอันสั้น ส่วนความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์อาจมีจุดจำกัดที่จะทำให้การปล่อยชะนีสู่ธรรมชาติประสบความสำเร็จ ดังนั้นจึงควรลดการให้อาหารอย่างค่อยเป็นค่อยไปและชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ควรเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการปล่อยชะนีด้วย

111 หน้า.

REINTRODUCTION OF PILEATED GIBBONS (*Hylobates pileatus*): A STUDY IN SOUTHEAST THAILAND

NANTAWAN YATBANTOONG 4636515 SCEB/M

M.Sc. (ENVIRONMENTAL BIOLOGY)

THESIS ADVISOR: SOMPOAD SRIKOSAMATARA, Ph.D. (ZOOLOGY), WARREN Y. BROCKELMAN, Ph.D. (ZOOLOGY), JOHN R. MILNE, Ph.D. (ENTOMOLOGY)

ABSTRACT

Reintroduction of the pileated gibbon, an endangered species, was made in order to find a solution to manage pet and captive gibbons. The study involved collaboration between an academic institution and conservation management authorities. Literature reviews were made to seek out best practices for gibbon release. Practical aspects of this reintroduction project were a compromise between best available science and practicality. The study was conducted during June 2004 – July 2006.

Three pairs of captive pileated gibbons (1 male and female / pair) from Krabok Koo Wildlife Breeding Center were released at 2 sites in Khao Khieo-Khao Chompoo Wildlife Sanctuary. Five trials were made: 1) Pair 1 released at Site 1; 2) Pair 1 recaptured and released at Site 2; 3) Pair 2 released at Site 2, with 2 other gibbons (Pair1) already in the area; 4) Male from Pair 2 transferred to adjacent area; and 5) Pair 3 released at Site 2 with 4 gibbons as neighbors. Observation times for each released gibbon varied from 9 to 678 hours. Released gibbons spent most time resting, followed by traveling and foraging. Trends in time spent in specific activities of released gibbons could be classified into 3 patterns: 1) increasing; 2) decreasing; and 3) constant. Trends in activities differed among different gibbon pairs. Gibbons were able to determine which wild plants to eat. At least 58 plant species were eaten, most of which were *Ficus* spp. Gibbons did not produce offspring during the short reintroduction time, although seventeen copulation attempts were found in Pair 1. The release trials showed partial success in that the gibbons were able to fend for themselves in the wild, but an extensive survey of the wildlife sanctuary is now required to locate surviving gibbons and make a complete assessment of reintroduction success. Lessons learned from this study will help to make future well-planned release programs. The main points that came out from this study are that sudden stopping of food supplements may cause rapid gibbon disappearance, and more partnerships with local communities and government, in addition to those between academic institutions and conservation management authorities, are required to improve release programs.

KEY WORDS: PILEATED GIBBON/ ENDANGERED SPECIES/ REINTRODUCTION

111 P.